

PRIKAZI NOVIH KNJIGA, ČASOPISA I ZNANSTVENIH SKUPOVA

REVIEWS OF NEW BOOKS, MAGAZINES AND CONFERENCES

ZVONIMIR IŠTVAN: LJUBICA MATULEC – ŽENSKI GENERALIĆ, KALINOVAC: OPĆINA KALINOVAC, 2024., 173 STR.

Diplomirani inženjer šumarstva i povjesničar amater Zvonimir Ištvan iz Molva napisao je 2024. godine svoju jedanaestu knjigu pod nazivom *Ljubica Matulec - Ženski Generalić*. Knjiga govori o životu i umjetničkom stvaralaštvu hrvatske naivne kiparice Ljubice Matulec (1939.-2024.) iz Molvica u Općini Kalinovac. Knjiga ima 173 stranica, a izdana je u rujnu 2024. godine u nakladi Općine Kalinovac. Tekst knjige lektorirao je Matej Ištvan.

Knjiga je podijeljena na šesnaest poglavlja. U *Uvodnoj riječi* načelnik Općine Kalinovac Darko Sobota izražava veliko zadovoljstvo u vezi izdavanja ove knjige koja je trajan zapis Općine Kalinovac o njihovoj skromnoj i samozatajnoj kiparici te hrvatskoj naivnoj umjetnici. Uz to izražava i veliku zahvalnost svima koji su doprinijeli nastanku knjige – inicijatorima, urednicima, suradnicima, nakladnicima i članovima obitelji Ljubice Matulec, a najviše njoj samoj. Nakon toga slijedi predgovor pod nazivom *Pogled na svijet širom otvorenih očiju* koji je napisala viša kustosica Muzeja Grada Koprivnice Helena Kušenić u kojem je izrazila svoje interpretacije umjetničkih ostvarenja Ljubice Matulec.

Poslije predgovora autor knjige u poglavlju *Ljubica Matulec – Ženski Generalić* govori kako se razvijala i realizirala ideja oko nastanka ove knjige. U slijedećem poglavlju *Kako je razotkrivena Ljubica Matulec* opisuje kako je umjetnica otkrila svoj talent te navodi njena prva djela i prve izložbe te kronološkim slijedom opisuje njen umjetnički put te karakteristike njenog umjetničkog stvaralaštva. Poglavlje *Časti i dobru zavičaja* donosi tekstove podravske književnice Božice Jelušić u kojima izražava svoju interpretaciju Ljubićinih kipova. Ti tekstovi nose naslove *Dom svih svetaca*, *Drvena simfonija Ljubice Matulec* te *Zavičaju na dar – Kiparski opus Ljubice Matulec u svjetlu 70. godišnjice života*.

Poglavlje *Djela na javnim prostorima* donosi popis i opis Ljubićinih spomenika koji su izloženi na javnim prostorima, a to su: dva spomenika iseljenim Hrvatima u Hamburgu iz 1989. i 2003. godine, spomen – križ bleiburškim žrtvama u Kalinovcu, *Pralja* u Kalinovcu, *Baka Cila* u Batinskama, dva reljefa na vratima kapele u Kalinovcu, spomenik 130. godišnjici postojanja župe sv. Luke evanđelista u Kalinovcu, spomen obilježje na mjesnom groblju u Berku, kapela u Molvicama, biblijski vrt mira na Kalniku, spomen obilježje u Doljanima kod Daruvara, zavjetni vrt Petriš u Jeduševcu, ekološki vrt mira u Podravskim Sesvetama, ulazna vrata na crkvi sv. Ferdinanda u Ferdinandovcu te kipovi i reljefi u Cirkovljanu.

Slijedeća poglavlja donose popis filmova, reportaža i zapisa o Ljubici Matulec, popis samostalnih izložbi od 1969. do 2016. godine, popis skupnih izložbi od 1968. do 2019. godine, popis likovnih kolonija na kojima je sudjelovala sa svojim radovima od 1970. do 2009. godine, popis djela Ljubice Matulec iz Zbirke naivne umjetnosti u Muzeju Croata insulanus Grada Preloga, popis djela iz fundusa Hrvatskog muzeja naivne umjetnosti u Zagrebu, popis djela iz fundusa Muzeja Grada Koprivnice, popis djela izloženih u Galeriji Molvaskog likovnog kruga, popis djela izloženih u Galeriji likovnih samorastnikov Trebnje u Sloveniji i u galeriji Udruge »Kloštraska paleta« u Kloštru Podravskom. Zadnja poglavlja donose životopis Ljubice Matulec, popis literature koja je korištena prilikom pisanja ove knjige te zahvalu autora i njegov životopis.

Knjiga je obogaćena i fotografijama koje prikazuju Ljubicu Matulec i njena umjetnička djela. Fotografije su iz privatnog arhiva Ljubice Matulec, a velik broj ih je snimio i sam autor knjige. Knjiga je predstavljena na promociji održanoj 18. listopada 2024. godine u holu Osnovne škole Ivan Lacković Croata Kalinovac u organizaciji Općine Kalinovac u sklopu obilježavanja Dana Općine Kalinovac. Svečanosti je ispred Koprivničko-križevačke županije prisustvovao zamjenik župana Ratimir Ljubić.

Osim autora, o životu i stvaralaštvu kiparice govorili su i Darko Sobota, saborski zastupnik i načelnik Općine Kalinovac, Helena Kušenić, kustosica u Muzeju Grada Koprivnice, Robert Čimin, direktor Turističke zajednice Dravski peski te Mirjana Bazijanec, ravnateljica Osnovne škole Ivan Lacković Croata. Promociju je uvećao mješoviti zbor pod vodstvom Katice Ištvan i tamburaški orkestar pod vodstvom Dražena Štefana koji djeluju u sklopu Kulturne udruge Tomislav Franjić Kalinovac.

Ljubica Matulec umrla je 24. rujna 2024. godine u Koprivnici, u 86. godini života ne dočekavši izlazak svoje monografije.

Matej IŠTVAN

IVAN BRKIĆ, GORAN ŠAFAREK, ŽELJKO KRUŠELJ I PETRA SOMEK: KOPRIVNICA, SRCE PODRAVINE / KOPRIVNICA, THE HART OF PODRAVINA, 2024., 328 STR.

Izdavačka kuća *Meridijani* već godinama nastoji objavljivati mnogobrojne monografske prikaze hrvatskih gradova, općina, kulturno-povijesnih znamenitosti i prirodnih ljepota u časopisu *Meridijani* ili i u njihovim bogato opremljenim knjižnim izdanjima. Upravo u nizu monografija o hrvatskim gradovima početkom studenog 2024. (u povodu proslave dana grada) iz tiska je izašla knjiga o gradu Koprivnici. Ovo krasno djelo nastavlja niz takvih lijepih izdanja. Namijenjena je svim posjetiteljima, žiteljima Podravine, ali i onima koji žele i vole saznati nešto više o jednom od najvažnijih gradova sjeverne Hrvatske.

Izdavačka kuća *Meridijani* je od početka svoga nastanka blisko vezana uz Koprivnicu budući da je u njemu živio i njen osnivač, danas nažalost preminuli akademik prof. dr. Dragutin Feletar. Međusobna ljubav i bliske veze vidljive su u svim dijelovima ove monografije. Glavna urednica i koautorica tekstova Petra Somek nastojala je što atraktivnije urediti ovu knjigu o čemu svjedoče mnogobrojne autorske fotografije Ivana Brkića i Gorana Šafareka koje upotpunjuju svaku cjelinu ove knjige. Autori tekstova, koji su podijeljeni u 23 cjeline, su Željko Krušelj i Petra Somek. Poput drugih sličnih izdanja koje *Meridijani* izdaju u posljednje vrijeme i svi tekstovi ove knjige su dvojezično tiskani u hrvatsko-engleskoj varijanti. Upravo takav pristup omogućava da knjiga bude dostupna i turistima, gospodarstvenicima i kulturno-znanstvenim djelatnicima koji posjećuju Koprivnicu iz drugih krajeva svijeta. Prelistavajući knjigu vidljivo je da autori nisu izostavili niti jedan segment života grada, od njegove prošlosti do raznoraznih kulturnih, obrazovnih ili gospodarskih sadržaja.

U prvoj cjelini, *Osam prigradskih naselja* (8-29) autori daju prikaz osam prigradskih naselja Koprivnica u kojima danas živi 6300 stanovnika, a svako od ovih naselja prikazano je tekstom i slikom. Opisan je osnovni geografski položaj i kratka povijest svakog naselja te broj stanovnika koji danas živi na njihovu području. U drugoj cjelini, *Ujedinjeni Zrinski i Jelačićev trg* (30-41) riječju i slikom prikazana je povijest i sadašnjost danas glavnog središta grada, odnosno gradske pješačke zone. U nastavku treća cjelina *Vrijedna sakralna baština* (42-81) daje prikaz razvoja najznačajnijih gradskih crkava te njihovih spomenika. Pritom su s posebnom pažnjom opisane franjevačka crkva sv. Antuna Padovanskog, župna crkva sv. Nikole i pravoslavna crkva Sv. Trojice čiji zvonici krase današnju vizuru grada. U četvrtoj cjelini, *Renesansni festival* (82-95) opisana je turistička manifestacija po kojoj je već 18 godina Koprivnica poznata. Sama festival odvija se svakog trećeg tjedna u kolovozu još od 2006. godine. Uz zanimljiv tekst brojne vrsne fotografije dodatno naglašavaju važnost ovog važnog događaja oživjele prošlosti. Naredna cjelina, *Svjetovna arhitektura Koprivnice 17., 18. i 19. stoljeća* (96-111) prikazuje Koprivnicu kao važno vojno središte u blizini nekadašnje Vojne krajine. Sadržaj ovog poglavlja prati povijest grada sve do kraja 19. stoljeća te prikazuje njegovu arhitektonsku i povijesnu baštinu nastalu tijekom obrađenog razdoblja. U šestoj cjelini, *Muzej bicikala na otvorenom* (112-123) prikazana je važnost upotrebe bicikla na gradskom području te mnogobrojni modeli koji su danas izloženi na otvorenom. U idućoj cjelini, *Gradska groblja* (124-133) obrađena su tri gradska groblja: javno rimokatoličko, pravoslavno i židovsko groblje. Uz kratak tekst o svakom groblju i ova cjelina opremljena je bogatim slikovnim materijalom koji zorno prikazuju izgled svakog od njih. U osmoj cjelini, *Gradski park i zelene površine* (134-141) čitateljima je približen izgled velikog gradskog parka koji je podignut na ostacima bivših

bedema koprivničke utvrde u samo središtu grada još od početka 19. stoljeća. Uz Gradski park, također su prikazane i manje parkovne površine koje su smještene u raznim dijelovima Koprivnice. Deveta cjelina, *Institucije u kulturi* (142-157) prikazuje važnost i djelatnost *Galerije Koprivnica*, *Kuće Malančec*, *Galerije Mijo Kovačić*, Spomen-područja logora Danica, *Galerije naivne umjetnosti* u Hlebinama i *Galerije skulptura Ivan Sabolić* u Peterancu. U nastavku, deseta cjelina (158-169) prikazuje djelatnost koprivničke gradske knjižnice i čitaonice »Fran Galović« koja je 2022. godine, prema izboru Londonskog sajma knjiga, proglašena najboljom knjižnicom na svijetu. Jedanaesta cjelina *Zdravstvo* (170-179) obrađena je briga o zdravstvenoj skrbi građana i opća bolnica »Dr. Tomislav Bardek«. Sustav gradskog obrazovanja kao »snažan pokretač društva« prikazan je u dvanaestom poglavlju *Vrtići, osnovne i srednje škole* (180-199), ali i trinaestoj cjelini *Sveučilište Sjever* (200-207). U ovom poglavlju prikazana je djelatnost sveučilišnog kampusa koji je nastao u bivšoj gradskoj vojarni na čijem području studenti mogu pogađati sedam prijediplomskih, četiri diplomatska i jedan poslijediplomski studijski program. Četrnaesta cjelina, *Podravka – simbol Koprivnice* (208-221) daje pregled razvoja hrvatskog prehrambenog giganta te prikazuje njegovu važnost za šire gradsko područje, ali i cijelu zemlju. Iduća petnaesta cjelina *Sportski život Koprivnice* (222-235) prikazuje razvoj sporta na gradskom području. Pritom su posebno obrađeni ženski rukometni klub *Podravka*, nogometni klub *Slaven Belupo*, ali i razvoj sporta u mnogobrojnim manjim gradskim klubovima i sportskim udrugama. U šesnaestoj cjelini, *Društveno-turistička događanja* (236-251) prikazane su mnogobrojne kulturne manifestacije koje se na području grada odvijaju tijekom kalendarske godine. Pritom posebno treba izdvojiti Koprivnički fašnik, već ranije prikazani *Renesansni festival*, *Ljeto na Zrinskom*, *Podravski motivi te Zimska bajka* koji u grad tijekom godine privlače raznovrsne turiste. Sedamnaesta cjelina, *Mali izlet u koprivničku prošlost* (252-259) prikazuje važnost dana grada Koprivnice koji je vezan uz dodjelu gradske povelje Ludovika I. Anžuvina 4. studenoga 1356. godine. Ovaj dio knjige obogaćen je starim gradskim fotografijama te fotografijom originalne povelje koja se danas čuva u *Državnom arhivu* u Varaždinu. Iduća, osamnaesta cjelina, *Tržnica – trbuh Koprivnice* (260-269) prikazuje što sve danas nudi gradska tržnica čija tradicija seže još u 18. stoljeće. Devetnaesta cjelina, *Gospodarstvo i poslovne zone* (270-281) daje pregled raznovrsnih gospodarskih djelatnosti koji se danas razvijaju u Dravskoj i Radničkoj poslovnoj zoni na periferijama grada. Naredna cjelina, *Likovni život Koprivnice* (282-291) prikazuje moderno likovno stvaralaštvo koje se sve više razvija na području grada. Pritom je posebno obrađena djelatnost *AK galerije* koje prema riječima autora danas postaje utočište inovativnim i alternativnim umjetnicima. Dvadeset prva cjelina *Velebna renesansna utvrda* (292-299) prikazuje povijest i važnost velike zvjezdolike vojne utvrde koja je nekoć branila ovo područje od turskih prodora. Danas je ona poput povijesnog muzeja te središte *Renesansnog festivala* koji se odvija na i podno njenih nekadašnjih bedema. Iduća cjelina *Zeleni grad* (300-315) prikazuje važnost gradskih projekata održivog razvoja (zeleni kvart, šparne hiže, šuma hrane, eko gradski vrtovi, zeleni otoci) i brigu za mnogobrojne zelene površine na području grada i gradskoj okolini. Također je naglašena važnost upotrebe bicikla i besplatnog javnog prijevoza električnim autobusima (*BicKo* i *BusKo*) koji dodatno naglašavaju gradsku brigu za ekologiju.

Posljednja dvadeset treća cjelina Koprivnica u brojkama (316-323) daje statistički prikaz grada i njegovih prigradskih naselja, a u nastavku je dat pregled svih kulturnih ustanova, događanja i trenutne gradske vlasti. Na kraju knjige (325-327) nalaze se kratke biografije svih autora knjige, te prevoditeljice na engleski jezik.

Što na kraju reći za ovako slikovno bogato opremljenu monografiju nego svima poručiti: uzmite knjigu u ruke i sami se uvjerite u njenu vrijednost. Sigurno nećete biti razočarani. Izdavačkoj kući pak želim da i dalje nastoji objavljivati ovako vrijedna i lijepa izdanja.

Dr. sc. Mladen Tomorad, izv. prof.